

Obletnica osamosvojitve

Tisti, ki niso ponosni na svojo državo, niso vredni nič

Vitimir
Gros

»Na svetu je okoli osem tisoč narodov, pa samo dvesto jih ima svojo državo. Med njimi smo Slovenci. In če tega ne znamo ceniti, če na to nismo ponosni, nismo vredni nič,« pravi nekdanji slovenski poslanec in nekdanji župan Kranja Vitimir Gros.

VILMA STANOVNIK

Letos, ko praznujemo 25-letnico neodvisnosti države, se med ljudmi večkrat postavljajo vprašanja, ali je Slovenija država, v kateri živimo tako, kot smo si želeli, in celo ali ni bilo bolje prej v Jugoslaviji.

»To so popolnoma neperimerna vprašanja. Tisti, ki ne razume, zakaj mora neka nacija oziroma narod imeti svojo državo, je pač idiot. Misli samo na svojo rit in nič drugega. Tisti, ki pa razume, kaj je narod, kaj je država, kaj je samostojna država in kaj lahko država za svoje državljane naredi, tisti pa ve, da je to velik dose-

trdim, da naš narod nikoli ni živel bolje, kot živi sedaj. Ne glede na propadlo gospodarstvo, ne glede na vse tegobe, ki so nam jih povzročili komunisti.«

Ob jubileju se znova pojavlja tudi vprašanje, kdo ima zasluge za samostojnost, kdo ima zasluge, da smo brez hude krvave vojne prišli do svoje države.

»Žrtev res ni bilo veliko, vendar je vsako življenje, ki je bilo žrtvovano, velika žrtev. Poleg tega se premlokrat omenja tudi dejstvo, da je bilo precej ljudi, ki so izgubili premoženje. Država jih ni odškodovala, odškodovala pa je tiste ali pa jih še

na predvečer, ko je zveznim poslancem potekel mandat v Beogradu, sklicali skupščino in ob polnoči sprejeli sklep, da Slovenija ne imenuje novih delegatov v zvezno skupščino in da razglasi samostojnost svoje države. Razen Omana ni bil nihče za to. Potem smo, od hudega, pripravili omenjeno deklaracijo, ki smo jo sicer morali modificirati na slabše, kot je bilo mišljeno sprva, vendar sprejeli smo jo. Morali pa smo v to vložiti veliko truda, saj smo celo Demosove poslance težko prepričali, da so jo podprli. Le člani Liberalne stranke in nekaj kmétov in Pučnikovih socialdemokratov so bili za to. Bučar je na sestanku uro

še enoletni rok. A k sreči je parlament naš prvi predlog sprejel in do 25. junija smo morali definitivno razglasiti samostojnost. Če tega predloga Liberalne stranke ne bi bilo, Slovenija ne bi bila samostojna. Tako bi si lahko za klobuk zataknil ves trud, ki smo ga vložili do takrat. Tega nočejo povedati ne Bavčar ne Janša ne Peterle, še manj pa kdorkoli od komunistov. Če takrat v Liberalni stranki ne bi bili tako jasnovidni in ne bi predvideli vseh variant naprej podobno kot šahisti, ne bi bilo nič. Sedaj pa o Liberalni stranki noče nihče nič slišati. Prav tako nihče noče povedati, kako potuhnjeno so ravнали, ker so se bali, da bi se komu kaj zgodilo. Na primer Bizjak, ki je bil predsednik zbora občin, je še marca v Gorenjskem glasu pisal, da je proti samostojni Sloveniji.«

Omenili ste propadlo gospodarstvo, ki v samostojni državi ni doživelo razcveta, kot smo ga pričakovali, ampak so mnoge tovarne propadle. Kdo je kriv?

»Vse težave in vse tegobe našega naroda so povzročili komunisti in nihče drug. Tudi vsi direktorji, tako v komunizmu kot sedaj v svobodni državi, so bili vedno komunisti. Če ne oni, pa njihovi sinovi, vnuki in sedaj že pravnuki. Ampak vsi do zadnjega so bili nesposobni. Razen res redkih izjem. Tega nihče noče povedati. Jaz sem nekoč, na eni od proslav, saj sem o tem prepričan.«

O Sloveniji smo razmišljali kot o drugi Švici ...

»Saj bi lahko bila. Ali mislite, da Švicarji živijo kaj bolje kot mi? Pojdite po švicarskih in naših ulicah ... Ali so tam kaj drugačni avtomobili? Pri nas je vse novo, starih avtomobilov skoraj ni. Mladim, ki tarnajo, da si želijo boljše življenje, rečem, naj pač delajo. Če bodo delali, bodo kaj imeli. Je pa res, da imamo ne-normalno visoke davke. To ljudi odvraca in mlade napotuje, da zapuščajo domovino in gredo s trebuhom za kruhom. Podobno kot je bilo za časa cesarja in kralja. Da ne govorim o zločinu Titu, ki je kriv za milijon mrtvih Jugoslovanov. To je

treba povedati. Ves svet to ve, samo pri nas tega nekateri nočejo vedeti.«

Vseeno se nekaterim še toži po Titovih časih. Zakaj?

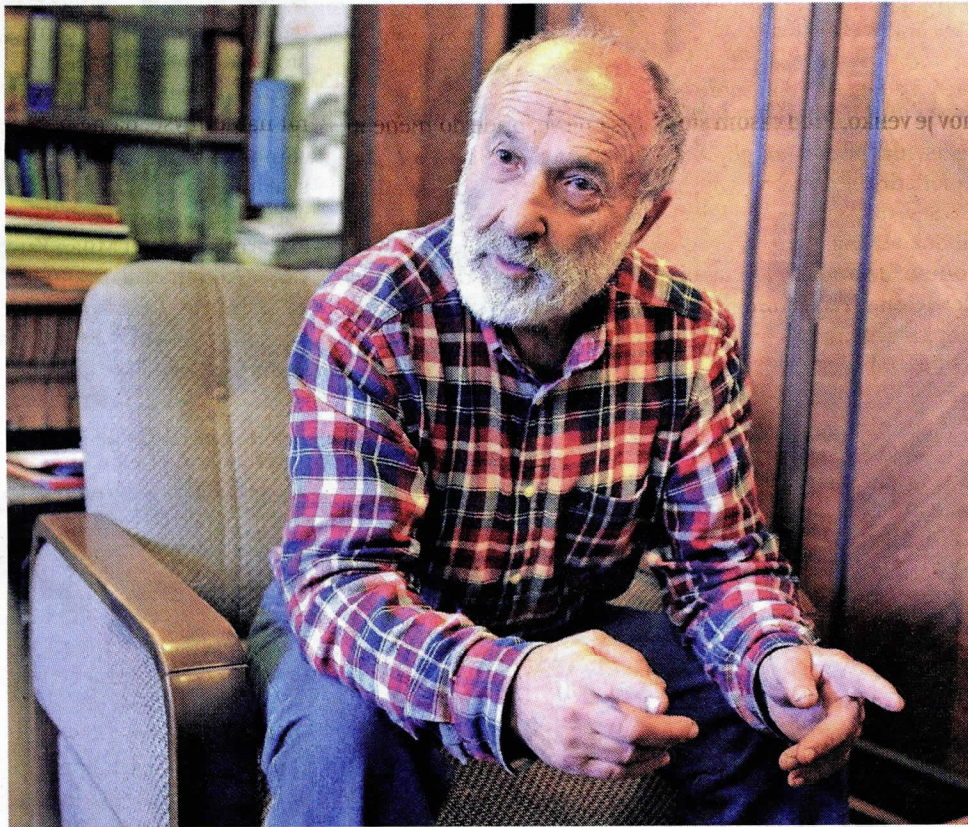
»Jaz sem tretje volitve v Kranju izgubil zato, ker sem dal v muzej deponirati Titovo sliko, da je ne bi imela Krajevna skupnost na Orehku še naprej razstavljene na javnem prostoru. Naročil sem občinskemu uradniku, naj jo da v svoj avto in pelje v muzej. Podobno kot sem v začetku, ko smo prišli na oblast, dal vse Titove slike in kipe pospraviti v muzej. Spotoma smo v občinski stavbi v napušču našli dve Hitlerjevi oljni sliki, ki so jih spravili ... za vsak slučaj. O tem, da sem volitve izgubil zaradi Titovih slik, sem še sedaj prepričan, saj so mi ljudje takrat rekli, da za tiste, ki odstranjuje Titove slike, pač ne morejo voliti.«

Kakšni so bili po vašem mnenju nato kranjski župani, predvsem kako so delali?

»O tem težko sodim in o županih ne bom govoril, saj vem, da je težko biti župan. Če hočeš biti korekten župan in če hočeš res kaj narediti, moraš biti na razpolago 'od jutra do sutra', vsak dan ves dan. Ko sem bil jaz župan, sem poleg tega moral delati tudi doma, vzdrževati mladoletne otroke ... in devet zaporednih let sem spal le po nekaj ur na dan. Bil sem edini neplačani župan ene od mestnih občin in edini neplačani poslanec za časa Demosa. Vse sem delal zastonj, le stroške so mi plačali, pa še to ne vseh.«

Kako bi delali, če bi bili še vedno kranjski župan?

»Predvsem ne bi delal traparij, da bi zato, da bi dobil evropska sredstva, rušil vse, kar je bilo narejeno prej. Če spomnim na Gorki, smo sicer kanalizacijo dobili, vendar le za del občine. Ko so jo gradili, so marsikaj porušili. Mi smo bili prva občina, ki smo striktno uvedli ločeno vodenje fekalne in meteorne kanalizacije. To smo delali sistematično in večji del občine je bil že urejen. Pa so šli vse rušiti! Tudi čistilna naprava, ki je bila večja od sedanje, je bila relativno nova in ob gradnji so govorili, da je najbolj podobna na Balkanu. Če je bila

Vitimir Gros pravi, da je svojo domovino treba spoštovati. / Foto: Tina Dokl

žek slovenskega naroda. Na svetu je okoli osem tisoč narodov, pa samo dvesto jih ima svojo državo. Med njimi smo Slovenci. In če tega ne znamo ceniti, če na to nismo ponosni, nismo vredni nič. Vendar trdim, da za tako mišljenje, za pomisleke ni kriv narod, ampak tisti, ki imajo moč in to prek različnih medijev posredujejo ljudem. Tako razmišljanje je noro. To je podobno kot v svetem pismu, ko so šli Judje iz egiptovskega ujetništva čez Rdeče morje in so se jim na poti želodci spominjali polnih loncev v egiptovskem suženjstvu ... Jaz pa

bo, ki so bili na primer izbrišani, saj so po svoji volji izstopili iz bivanja v slovenski državi, ker se niso hoteli prijaviti. Glede zaslug za samostojno državo pa bom povedal nekaj, česar nihče ne želi slišati in tudi nihče napisati. Če takrat v parlamentu ne bi bilo Slovenske obrtniške stranke, ki se je preimenovala v Liberalno stranko, Slovenija nikoli ne bi bila samostojna država. Mi smo namreč dobesedno prisilili takratno skupščino, da smo sprejeli Deklaracijo o suverenosti republike Slovenije. To je bilo 2. julija 1990. Že prej smo predlagali celo to, da bi

pred sprejemom deklaracije javno izjavil, da v to on ne gre in da naj to sprejmemo kar brez njega. Vzel je suknjič in šel iz dvorane. Ko je, po udbovski metodi, to poslušal v svoji pisarni in videl, da jo bomo sprejeli, pa je naredil pozitiven govor in se je izkazal, kot da je on tisti, ki je bil za to deklaracijo ... Tako smo počasi prisilili parlament, da je to sprejel, in ko je bil opravljen še plebiscit, smo na zahtevo naše stranke sprejeli sklep, da se mora osamosvojitve udeležiti v šestih mesecih. Jaz sem, če bi slučajno naš predlog za šestmesečni rok padel, osebno predlagal

»Glede zaslug za samostojno državo pa bom povedal nekaj, česar nihče ne želi slišati in tudi nihče napisati. Če takrat v parlamentu ne bi bilo Slovenske obrtniške stranke, ki se je preimenovala v Liberalno stranko, Slovenija nikoli ne bi bila samostojna država. Mi smo namreč dobesedno prisilili takratno skupščino, da smo sprejeli Deklaracijo o suverenosti Republike Slovenije.«

Obletnica osamosvojitve

res takšna, zakaj so jo po petnajstih letih podrli in uničili? Zato, ker je niso vzdrževali! Ker so nesposobni.«

O starem Kranju in njegovem oživiljanju je bilo zapisanega že veliko. Kako bi se ga lotili vi?

»Mestno jedro smo začeli obnavljati že v času mojega županovanja. Dejstvo je, da se starega mesta ne sme obnavljati le tako, da se obnovijo tlaki in javne fasade. Treba je obnavljati od temelja do strehe. Tako smo mi začeli na Maistrovem trgu po sistemu, da bomo po glavnih ulicah naredili podzemne tunele, v katere bomo dali napeljavo in ne bo treba nikoli več rušiti tlakov. Ko pa je za mano prišel naslednik Bogataj, so ta sistem spremenili po diktatu komunalnih podjetij, saj ti ne marajo kanalet, ampak zemljo in bager, da vse razbijejo in nato zgradijo na novo. Zato, da dobro zaslužijo. V mojem času je bila namreč največja nesreča teh firm, da so morali priti na občino in smo se pogovorili, kaj bodo delali in kaj ni potrebno ter kako bo potekala obnova. Tako sem vztrajal, da po obnovi ne bodo asfaltirali le trideset- ali štiridesetcentimetrskega pasu, ampak bodo obnovili vso prekopano traso, skupaj s pločniki. Tega so se strahovito bali, saj potem ni bilo več takšnega zaslužka. Vendar smo s tem dosegli, da ceste niso bile kot beraške hlače. Sedaj so znova vse 'poflikane'. Le tam, kjer je potekal Gorki, so jih na novo asfaltirali. Pa ne enkrat ... na Kokrici tudi po dvakrat, trikrat in celo večkrat. Ampak to vse plačamo. Zato so davki pri nas tako visoki.«

Staro mestno jedro sedaj oživljajo tudi s subvencijo najemnin pritličnih prostorov. Se vam zdi to dobra odločitev?

»Lahko jim lokale dajo tudi za zastonj, toda če nekdo nima zaslužka, tam pač trgovine ali lokala ne bo imel. Problem je promet, saj se v današnjem času ljudje želijo pripeljati celo do gostilniškega stola. Zato ne gredo v stari Kranj, ampak v Spar ali Tuš, kjer se pripeljejo do gostilne. Celotno novo parkirišče na Stari Savi je za razvajene ljudi preveč oddaljeno od mesta. Problem pa je, ker so stanovalcem dovolili kar brezplačno parkirati po mestu. Tudi jaz sem si moral sam zgraditi garažo, tisti, ki živijo v starem mestnem jedru pa mislijo, da mora občina za njih graditi parkirna mesta in garaže. Podobno mislijo po blokovskih naseljih. V nekaterih državah je tako, da če nimaš parkirišča, še avtomobila ne moreš kupiti. Pri nas pa

ima marsikdo dvorišče, kjer bi bilo moč parkirati, pa ne parkira tam. Če ima prevelik avto, naj pač kupi manjšega ... Jaz ne bi nikomur dovolil, da bi na javnih površinah zastonj parkiral samo zato, ker tam stanuje.

Tudi občine so drage. Se vam zdi prav, da jih imamo toliko?

»Že takrat, ko so se ustanovljale, je bilo moje mnenje jasno in ljudje so ga tudi razumeli. Ko je bil referendum za nove občine, nobena od sedanjih malih občin, razen Jezerskega, ni dobila večine, le okoli 25 odstotkov. Hec pa je bil, da so bile nato ustanovljene občine, kjer si na referendumu tega niso želeli, le Jezersko kljub volji ljudi takrat ni postalo svoja občina. Takrat sem pri državni komisiji v imenu ljudi, ki so glasovali, da želijo ostati v skupni kranjski občini, in v imenu tistih, ki so želeli svojo občino Jezersko, tudi protestiral, vendar so se na to gladko poživžgali. In državna oblast je odločila proti njihovim volji. Kasnejši dogodki so sicer pokazali, da so te male občine tudi kar nekaj naredile, jasno pa je, da za državo to, da imamo več kot dvesto občin, ni racionalno. Poleg tega pa nimamo nobene pokrajine. Sedaj si jih kar izmišljujejo, namesto da bi šli po sistemu zgodovinskih pokrajin oziroma zgodovinskih kronskih dežel z lastno državnostjo.«

Na sodišču ste imeli kar nekaj primerov oziroma ovadb. Kako so se rešili?

»Imel sem kakšnih deset stvari, a so vse izgubili. Pa se ni nihče opravičil. Ne sodnija, ne tožilstvo, ki me je preganjalo, ne ovaditelji, kot so Kleč, Frelih in podobni, ne novinarji, ki so po časopisih širili novice, kakšen zločinec da sem. Zlasti je bilo tega veliko glede Slovenske hranilnice in posojilnice. Vendar smo bili vsi oproščeni, preden je zastaralo. Sodišče je ugotovilo, da nismo storili ničesar nezakonitega. Pa to ni pisalo niti v enem časopisu, čeprav sem sam pisal vsem časopisom, naj vendar napišejo, da liberalci nismo nič kradli in nič delali narobe. Ampak da nas je okradla komunistična oblast. Pa ne le nas, tudi komitente. Za stečajnega upravitelja so dali Andreja Toša, sina Kučanova prijatelja Toša, ki je svojim znancem kakšne tri mesece pred stečajem okrog razlagal, naj iz hranilnice vzamejo ves svoj denar, ker da jo bodo pognali v stečaj. Kučan pa je že prej v Dražgošah vpil, da je treba justificirati lastnike hranilnice. Stečaj je bil nato res sprožen čez pol leta, čeprav hranilnica ni bila niti premoženjsko negativna niti

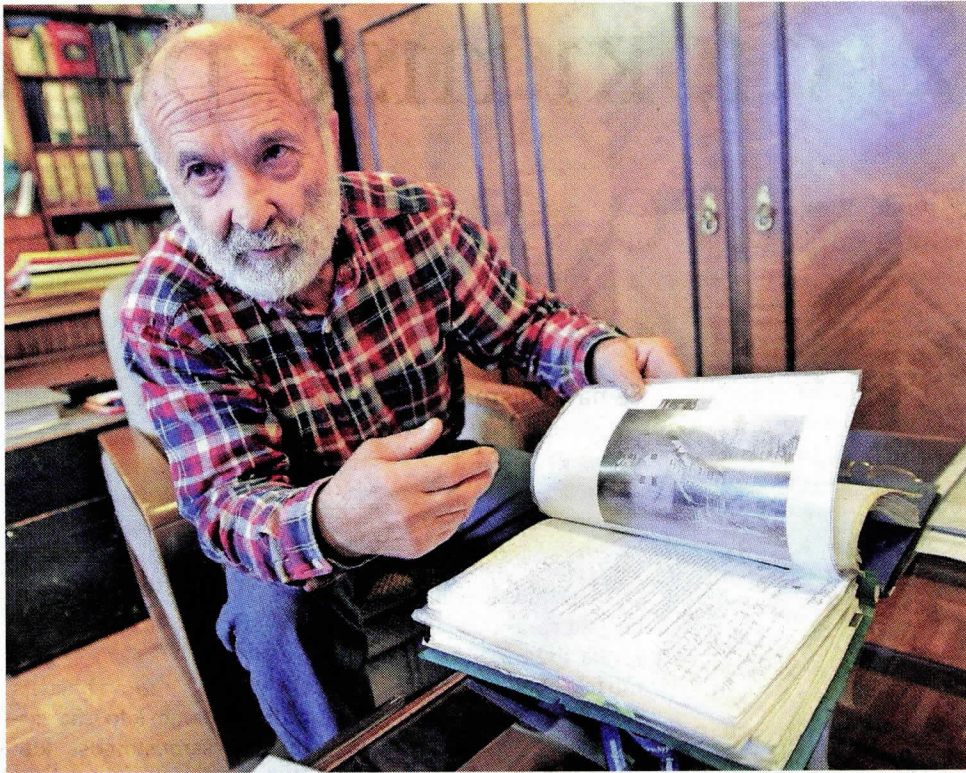
nikomur niti centa dolžna. Sedaj pa pogledajte, kaj delajo po firmah in bankah. Dolžni so vsepovsod, vsi so v minusu, pa nihče ne gre v stečaj, dokler res vse ne počí ...«

Že pred leti ste poudarjali, da gre veliko slovenskega denarja v tujino. Izkazalo se je, da ste imeli prav ...

»Seveda, tega se nisem izmislil. V enem samem letu so čez mejo spravili 60 milijard evrov. Saj je bila celo v časopisu objavljena ta novica, ki je menda prišla iz Banke Slovenije. Kdo bi to zdržal? Še Francija ne bi, ki ima 60 milijonov ljudi. Mi pa smo zdržali, pa nas je le dva milijona ... Sedaj pa govorijo, da je pri nas težko živeti. Ni, samo krasti se ne bi smelo. Če pogledate primer trga med parlamentom in bančnimi stolpniciami v Ljubljani. Lastnik garaž pod njim je isti Toš, ki je bil stečajni upravitelj SHP. Sicer prek neke švicarske firme, katere lastnik je on. To smo povedali javnosti, pa nihče tega ne raziskuje. Ko pa je Malenšek legalno kupil spomenik Kardelju in tovaršem, pa so, mimo kupoprodajne pogodbe, prepovedali vpis Malenška kot lastnika!«

Ste v 75. letu in vaših spominov je veliko. Pred časom ste rekli, da pišete knjigo. Bo kmalu dokončana?

»Seveda jo pišem, vendar ni dokončana, saj imam ogromno dela z družinskimi denacionalizacijskimi postopki. Imam polno mizo, police, zaboje in omare dokumentacije. Vse urejam sam, proti meni pa je vojska državnih uradnikov, ki so tudi iz mojih davkov plačani, da se borijo proti meni. Rešeno praktično ni še ničesar, po vrednosti smo Majdičevi v Kranju dobili nazaj manj kot dva odstotka. Prejšnji teden smo dobili odločbo za 180 kvadratnih metrov pašnika v Majdičevem logu pri bazenu. Pogajali smo se skoraj 25 let za stvar, ki je vredna okoli deset evrov. Odločba pa je tako dolga, da je delo uradnice stalo nekaj desetkrat več ... Da ne govorim o težavah s skrbništvom. Kot skrbnik ne morem odpreti davčne številke za mrtve osebe niti v ta namen zase podštevilke, čeprav v zakonu piše, da bi jo lahko. Tudi v banki ne morem odpreti računa, kjer bi pisalo Vito mir Gros – skrbnik. Lahko imam le račun na svoje ime ... Država je nora! Niso krivi ljudje, za vse tegobe našega časa in naše domovine so krivi komunisti. Tisti, ki so pod zemljo, in tisti, ki so nad zemljo. Še vedno jih je veliko. Zgled jim je bil Tito, ki je imel čez petsto otrok. Tista mama njegovega otroka, ki je molčala, je dobila rento,

Nekdanji poslanec in kranjski župan piše knjigo, še več dela pa ima z družinskimi denacionalizacijskimi postopki. / Foto: Tina Dokl

tiste, ki niso, so šle pod rušo ... Tega ne trdim na pamet, to je v knjigi napisal njegov osebni zdravnik, Črnogorec, ki to zagotovo ve.«

Vas kakšen od kranjskih županov kdaj vpraša za mnenje, morda nasvet?

»Nobeden nikoli. Čeprav sem vsakemu kranjskemu županu rekel, da lahko, če česa ne ve, pride do mene in mu bom razložil. Še več. Elaborate, ki sem jih dal delati, so namerno izgubili ali uničili. Da se izbriše moje ime in da jih lahko dajejo delati znova in znova. Tako smo v Kranju že pod mojo vladavino imeli narejeno prometno študijo. Nihče od mojih naslednikov tega sploh ni vedel, kaj šele da bi jo pogledal in preučil. Sedaj so naročili novo.«

Kje je bila predvidena avtobusna postaja?

»Pri železniški postaji oziroma nad njo. Bil je predlog, da bi s Planine naredili cestno povezavo v Stražišče na Delavsko cesto z dvoetažnim mostom čez Savo. Čez Kokro bi naredili most, pod mestom tunel, podzemne garaže in kakšno veleblagovnico ... podobno, kot je marsikje drugje v Evropi. Tudi zato, da je živo staro mesto.«

Bi bilo to narejeno, če bi bili še vedno župan?

»Počasi bi vse naredili, ker bi delali po segmentih. Kakor hitro je bilo kaj denarja, smo naredili. Vse v skladu s tistim, kar smo vnaprej projektirali.«

Če bi vas ob 25-letnici slovenske neodvisnosti kdorkoli v Kranju ali drugje povabil kot slavnostnega govorca, kaj bi povedali?

»Tega pač ne bo nihče storil. Če pa bi kaj povedal, bi poudaril, da moramo spoštovati svojo domovino in biti na

to ponosni. Smo eden redkih narodov, ki smo si jo priborili. Vsi drugi so sužnji v svojih državah. Mi pa tega ne cenimo. Sparu smo za reklamiranje prodali nalepko Slovenija, moja dežela ... Znak smo prodali Nemcem. Prav tako se mi ne zdi primerno, da se z zaslugami za samostojnost naše domovine kiti-jo razni komunisti, ki so takrat naredili vse, da ne bi bili samostojni. Za časa osamosvajanja, ko smo imeli dogovorjeno predajo jugoslovanske armade, je šel Milan Kučan v Zagreb in se je zmenil za premirje. Čeprav je bilo dogovorjeno, do katerega datuma se bodo vse kasarne predale in jih bomo prevzeli. On pa je šel v Zagreb in se zmenil, da ne bo tako. Tega danes nihče noče napisati, celo Janša molči. Kaj pa, če je on rezervna karta komunistov? Zakaj tega ne pove? Jaz to govorim že od leta 1990 naprej. Zato imam težav z desnimi skoraj še več kot z levimi. Ko sva bila pred leti z Malenškom pri Ruski kapelici, naju je arhiepiskop pomembne ruske pravoslavne nadškofije, kursko-rilske, vprašal, ali smo pokopali vse vojake iz druge svetovne vojne. Ko sem povedal, da še vedno ležijo po jamah, je dejal, da dokler ne bo pokopan zadnji vojak in tudi civilist nasprotujočih si strani, ne bo miru v deželi. Tako smo obsojeni na vojno stanje. Komunisti sicer govorijo, da je treba gledati naprej, ne nazaj, ob tem pa se odkrivajo novi grobovi. Blizu groba Hribarjev imam gozd in vprašal sem, ali je mogoče, da je tam še več grobišč. Zvedel sem, da najbrž so. Spriznam naj se, da so morili v mojem gozdu? Zato sem se z župnikom Pavletom dogovoril, da bo posvetil moji dve parceli. V svobodni domovini živimo v grehu!«

»Mladim, ki tarnajo, da si želijo boljše življenje, rečem, naj pač delajo. Če bodo delali, bodo kaj imeli. Je pa res, da imamo nenormalno visoke davke. To ljudi odvrača in mlade napotuje, da zapuščajo domovino in gredo s trebuhom za kruhom.«